

Dějiny veřejné správy

Ladislav Vojáček

III - 03

Vznik národních výborů

- Moskva 1943: podle komunistů
 - budovány „zdola nahoru“
 - kdykoliv voliči odvolatelné
 - výlučné orgány státní moci a správy v místech
- SNP
- úst. dekret č. 18/1944 Sb.

Národní výbory v letech 1945 – 1948

(1)

- Košický vládní program (NV a správní komise)
- ustaveny revolučně
- podíl na volbě Prozatímního národního shromáždění
- zadlužení obcí

Národní výbory v letech 1945 – 1948 (rozdíly českých zemí a Slovenska:)

- ustaveny revolučně, ale pak

- ČZ: parita

- Sl: 1945 volby

- ČZ: MNV, ONV, ZNV

- Sl: MNV, ONV

- ČZ: referentský systém

- Sl: tajemníci

Národní výbory v letech 1948 – 1960

- Ústava 9. května (150/1948 Sb., kap. VI.)
- zákon o krajském zřízení
 - 19 krajů + 364 okresů
 - ÚNV v Praze s postavením KNV
 - JNV v krajských městech, Opavě a Vysokých Tatrách s postavením ONV + MNV

Národní výbory po roce 1948

- výkon veřejné správy ve všech oborech
- podřízenost MV
- přetrvávají odlišnosti vnitřní organizace
- 1949: újezdní tajemníci
- 1951: funkce tajemníka jako výkonného orgánu u všech NV
- pravomoci ve správním soudnictví (88 a 89/1950 Sb.

Úkoly NV

- ochrana lidovědemokratického zřízení
- spolupůsobení při obraně státu a zajištění národní bezpečnosti
- spolupůsobení při tvorbě a realizaci hospodářského plánu
- hospodářská a kulturní výstavba obvodu

Novelizace ústavy

- ú. z. č. 81/1953 Sb.
 - řízení NV přímo vládou
- ú. z. č. 12/1954 Sb. o národních výborech
- prováděcí z. č. 13/1954 Sb.
- z. č. 14/1954 Sb. o volbě národních výborů
- = částečná demokratizace místní a územní správy

Novinky z let 1953 - 1954

■ zásady

- volitelnosti všech stupňů NV v ...
- demokratičnosti
- demokratického centralismu
- dvojí podřízenosti

■ nařízení bez výslovného zmocnění v zákoně

■ na Slovensku řízeny Sborem pověřenců

■ komise (stálé, účast občanů)

■ MNV, ObNV, MěNV, ONV, KNV, dva ÚNV

Národní výbory po roce 1960

- Ústava ČSSR (č. 100/1960 Sb.)
- ú. z. č. 143/1968 Sb. o čs. federaci
- z. č. 65/1960 Sb. o národních výborech nahrazený zákonem č. 69/1967 Sb.
+ z. č. 27 a 28/1983 Sb. pro SSR + ČSR
- z. č. 36/1960 Sb. = nové správní členění
 - (10 + 108 + obce)

Zásady úpravy po roce 1960

- orgány státní moci a správy
- součást soustavy zastupitelských orgánů
- jednotu usnášení a výkonu
- stálá účast pracujících
- princip demokratického centralismu
- rozhodující role KSČ

Stupně národních výborů

- MNV + MěNV + ObNV v B., O., P. a K.
- ONV + NV Brna, O., P. a K.
- KNV + NV HM P. + NV HM B.
- zrušení krajů na Slovensku (1969 – 1970)
- tendence ke snižování počtu malých MNV
- MNV ve střediskových obcích a v městských částech Prahy a Bratislavy

Řízení národních výborů po roce 1969

- zařazeny v soustavě orgánů republik, do řízení zasahovaly i orgány federace:
 - FS, vláda ČSSR, federální ministerstva ... (FMV)
 - ČNR (SNR), republikové vlády, republiková ministerstva ... (MV)

Úkoly národních výborů

- výstavba v hospodářské, kulturní, zdravotní a sociální oblasti
- ochrana soc. vlastnictví, soc. pořádku a pravidel soc. soužití, obranyschopnost
- realizace zákonů, zabezpečení práv občanů ...

Vnitřní organizace národních výborů

- plenární zasedání (orgán státní moci)
- rada (výkonný orgán)
- komise (iniciativní, kontrolní, výkonné org.)
- X správní komise (například posudková komise sociálního zabezpečení)
- Výbor lidové kontroly (VLK)
- odbory (pro odvětví státní správy)
- občanské výbory a jiné aktivity